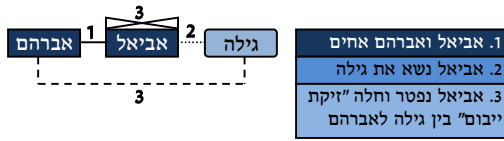

נשים שאסורות בייבום [ב ע"א "חמש עשרה" - ע"ב "עד סוף העולם"]

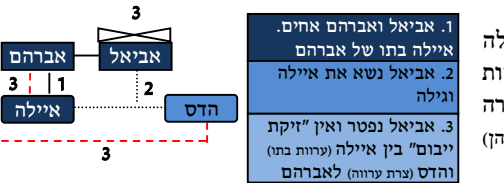
1. אביאל ואברהם אחים.
2. אביאל נשא את גילה
3. אביאל נפטר וחלה "זיקת ייבום" בין גילה לאברהם

מהתורה אסור לאדם לישא את אשת אחיו, אפילו לאחר פטירתו, ככתוב **"עֲרֹת אִשְׁתְּ אָחִיךָ לֹא תִגְלֶה - עֲרֹת אָחִיךָ הִוא"** (ויקרא יח, טז). אך במידה ואחיו נפטר בלא ילדים, מצווה על שאר אחיי הנפטר לישא את אלמנתו **"בְּכִמָּה יָבֵא עֲלֵיָהּ"** (דברים כה, ה), כדי להקים לנפטר זכר **"וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלַד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחָה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל"** (שם, ו). לכן מצת הפטירה חל בין האלמנה לשאר אחי הנפטר **"זיקת ייבום"** שמטילה על האחים מצוות עשה לייבמה, ונסתלק איסור הערוה מביניהם ("מאחר שמת אחיו בלא ודל, נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו, לפיכך תופסין בהן הקידושין" רמב"ם הל' יבום א.כ. עיין י"ע ב.).

1. אביאל ואברהם אחים. איילה בתו של אברהם
2. אביאל נשא את איילה
3. אביאל נפטר ואין "זיקת ייבום" בין איילה לאברהם כיוון שהיא בתו

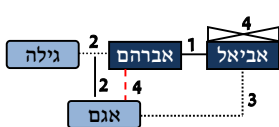
מצד שני, בעת פטירת האח רק איסור ערוה של "אשת אח" התבטל מביניהם, ואם ישנו איסור ערוה נוסף, כדוגמת: האח נשא את בת אחיו לאישה (שהוא מצוות חכמים. רמב"ם הל' איסורי ביאה ב,ד), ולאחר פטירתו נפלה האישה לפני אביה לייבום - אסור האח באיסור ערוה לישא את בתו לאישה, וממילא אסור לייבמה, כיוון שכך אין "זיקת ייבום" ביניהם, והאלמנה פטורה אף מחליצה (כל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה. ג ע"א).

1. אביאל ואברהם אחים. איילה בתו של אברהם
2. אביאל נשא את איילה
3. אביאל נפטר ואין "זיקת ייבום" בין איילה לאברהם (ערוה בתו) והדס (צרת ערוה) לאברהם

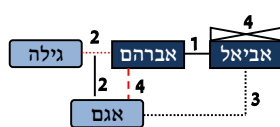
משנתנו מלמדת שאם היה הנפטר נשוי למספר נשים, ואחת מן הנשים איננה יכולה לקיים עם האח החי את "זיקת הייבום" מכיוון שאסורה עליו באיסור ערוה - כל נשות הנפטר פטורות מן הייבום וחליצה, ומותרות מיד לכל אדם. המשנה מונה חמש עשרה נשים שיש איסור ערוה ביניהן לבין האח המייבם ולכן הן וצרותיהן (וצרות צרותיהן) פטורות מן החליצה והייבום.

ד. בת אשתו

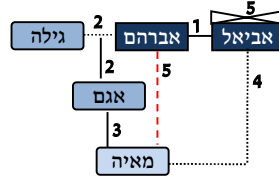
1. אביאל ואברהם אחים
2. אברהם וגילה נישאו, ונולדה אגם
3. אביאל ואגם נישאו
4. אביאל נפטר, ואגם באיסור ייבום לאברהם (אביה)

א. בתו (מאנוסתו)

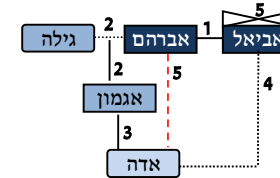
1. אביאל ואברהם אחים
2. אברהם אנס את גילה ונולדה אגם
3. אביאל ואגם נישאו
4. אביאל נפטר, ואגם באיסור ייבום לאברהם (אביה)

ו. בת בִּתְּהָ (ג. בת בְּנוֹ)

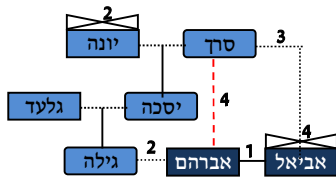
1. אביאל ואברהם אחים
2. אברהם וגילה נישאו, ונולדה אגם
3. אגם הולידה את מאיה
4. אביאל ומאיה נישאו
5. אביאל נפטר, ודגן באיסור ייבום לאברהם (סבה)

ה. בת בְּנָה (ב. בת בתו)

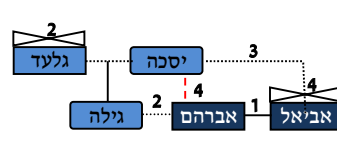
1. אביאל ואברהם אחים
2. אברהם וגילה נישאו, ונולד אגמון
3. אגמון הוליד את אדה
4. אביאל ואדה נישאו
5. אביאל נפטר, ואדה באיסור ייבום לאברהם (סבה)

ח. אִם תָּמוֹתוּ

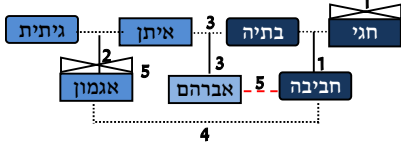
1. אביאל ואברהם אחים
2. אברהם וגילה נישאו, וסבה יונה נפטר
3. אביאל וסרח נישאו
4. אביאל נפטר, וסרח באיסור ייבום לאברהם (אם תמות)

ז. תָּמוֹתוּ

1. אביאל ואברהם אחים
2. גילה נישאה לאברהם, ואביה גלעד נפטר
3. אביאל ויסכה נישאו
4. אביאל נפטר, ויסכה באיסור ייבום לאברהם (תמות)

י. אֲחוֹתוֹ מֵאָמוּ

1. חגי ובתיה הולידו את חביבה וחובב נפטר
2. איתן וגיתית (1) נישאו והולידו את אגמון
3. איתן ובתיה (2) נישאו, והולידו את אברהם
4. אגמון וחביבה נישאו (אין קשר משפחתי ביניהם)
5. אגמון נפטר (אחיו מאביו), וחביבה באיסור ייבום לאברהם (אחים מאותו אם)

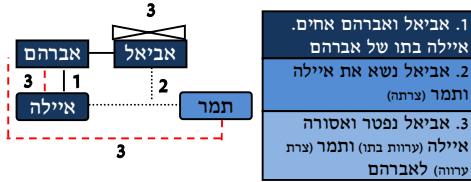
ט. אִם תָּמִיו

1. אביאל ואברהם אחים
2. גילה נישאה לאברהם, וסבה גרשון נפטר
3. אביאל וליאת נישאו
4. אביאל נפטר, וליאת באיסור ייבום לאברהם (אם תמיו)

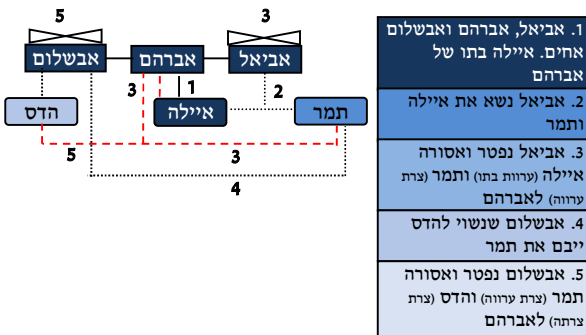
לכן סייג המשנה לעיל "צרותיהן מותרות" באישה אילונית (מקרה 4) או ממאנת (מקרה 2) אינו יכול להתקיים, כיוון שאם היא איילונית בוודאי אינה יכולה להוליד ילדים ואם היא מיאנה הרי בשעת נישואיה הייתה קטנה שלא יכולה להביא ילדים (יב ע"ב).

ב.1. "פיצד פוטרות צרותיהן? היתה בתו או אחת מקל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת ומת - קשם שבתו פטורה קף צרתה פטורה."

לאחר שהוברר שאישה שנפלה לייבום והיא באיסור ערוה ליבם היא פטורה מייבום, המשנה מסבירה כיצד צרתה אף היא פטורה מייבום. עסקינן שלנפטר היו שתי נשים, וכשם שאחת פטורה מהייבום כך גם חברתה.

ב.2. "הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת - קשם שצרת בתו פטורה קף צרת אצרה פטורה, אפילו הן מאה."

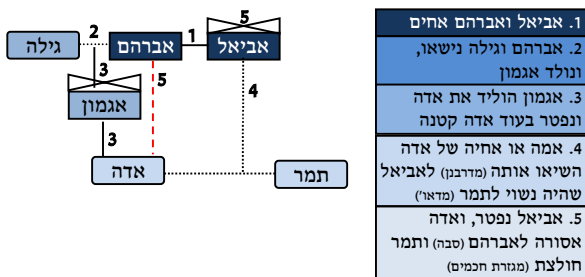

לאחר שהוברר שהערוה פוטרת את צרתה מייבום, מפרשת המשנה שהערוה פוטרת מייבום גם את צרת צרתה, באופן שיש שלושה אחים ולאח הראשון הנפטר היו שתי נשים: אחת אסורה לאח השני ביבום וצרתה, והצרה נישאה לאח השלישי (שחל עליה חובת ייבום לשאר האחים שאינם אסורים לה. והערוה מותרת לשוק ברגע שצרתה התייבמה, ככתוב "את בית אחיו" – בית אחד הוא בונה ולא שנים). לאח השלישי יש בנוסף לצרה שייבם אישה נוספת ואף הוא נפטר ושתי נשותיו נפלו לפני האח השני. כשם שבפעם הראשונה אותה צרה נאסרה לפני האח השני כך גם הפעם היא אסורה לו, וכשם שהצרה אסורה אף צרת צרתה אסורה ושתייהן פטורות מייבום. דין זה תקף אף במאה נשים, שהיו מאה אחים וכל אחד בתורו ייבם את אשת אחיו (צרת הערוה), לאחר פטירתו נופלות לפני האח הראשון הצרה שהתייבמה והאישה הנשואה, וכשם שהצרה הייתה אסורה לו בייבום כשנפלה לפניו בעבר – אף האישה השנייה פטורה מייבום.

ב.3. "פיצד אם מתו צרותיהן מותרות? היתה בתו או אחת מקל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת, מתה בתו או נתגורשה ואחר קף מת אחיו צרתה מותרת."

מסייגת המשנה את דבריה (כעין סייג א) אימתי זיקת הייבום לא חלה (וממילא חלה חובת הייבום על צרה צרתה)? אם ניתן קשר הערוה בין האב לנשות אחיו, בגלל שבתו נפטרה או התגרשה, לאחר שנפטר האב יכול אחיו לייבם את שאר נשותיו (כי הנשים אינן צרות ערוה).

ג. "וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתניבמת."

הדין שצרת ערוה פטורה מהייבום בגלל הערוה הינו כששתי הנשים נשואות לנפטר מדאר, אך נישואי מיאון הם רק מכוח תקנת חכמים ואין בהם ממש מדאר כל עוד הילדה קטנה ויכולה למאן בנישואיה, לכן אליבא דאמת הקטנה לא נשואה כלל לאח שנפטר, והאישה השנייה צריכה להתייבם (ככל אישה שנפטר בעלה ללא ילדים). אך גזרו חכמים שהצרה לא תתייבם מכיוון שמקרה זה דומה לצרת ערוה ואנשים יטעו לחשוב שצרת ערוה מתייבמת, לכן מוטל על האב החי לחלוץ לצרת מיאון ואינו יכול לייבמה.

1 - מקרים א' וד' זהים לחלוטין מלבד היחס בין הבת שנפלת לייבום, האם היא מכונה "בתו" כיוון שהיא נולדה מתוך מעשה אונס (ולא ניתן לייחסה לאמה, ומדרשת חכמים היא נאסרת לאביה. ג ע"א ושיי "אחיה הנה"), או האם היא מכונה "בתה" כיוון שהיא נולדה מתוך נישואין והיא מיוחסת גם לאימה. בהתאמה לכך גם המקרים ב' וד', ג' וו' זהים, בתרשימו תיארונו רק את היחסים כאשר הבת נולדה מתוך נישואין ומיוחסת לאם, אך התרשים זהה כאשר היא מיוחסת לאב.